

of Modernity is the most consistent embodiment of the idea of a social institution as an intermediary between spiritual and material production. Culture in this context acts as a form of "high culture," that is, as a way of human existence just like this, with value orientations on the foundations of universal cult of reason. The "Cultural Mission" of the University is a mediation between the regulatory ideas of the Modern and a certain type of state that is, to be a social technology of nation-building. The technology of cultivating reason is provided by studying at the Philosophy Faculty and is an obligatory philosophical component for other faculties in the German model, created by V. Humboldt. The formation of the cult of universal reason and self-sufficient subject is the basic task of the classical university and its leading sociocultural function and cultural mission.

О. Ю. Павлова, д-р філос. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 03022, Україна

КУЛЬТУРНА МІСІЯ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Стаття присвячена аналізу історичної динаміки університету та класифікації його культурних типів. Основна увага приділяється класичній моделі університету та її трансформаціям. Університет є соціальною технологією, яка заснована на новому зразку антропологічної моделі та дисциплінарних практиках, що являють собою виробництво габітусів в епоху Модерна. Цей культурно-історичний період характеризується тим, що соціальний контроль здійснюється не через особовий примус, а "проходженням через установи". Вищий навчальний заклад в епоху Модерну є найбільш послідовним втіленням ідеї соціального інституту як посередника між духовним та матеріальним виробництвом. Висока культура в цьому контексті здійснюється на основі універсального культу розуму. Формування культу універсального розуму та самодостатнього суб'єкта є основним завданням класичного університету та його культурної місії.

Ключові слова: університет, класична модель університету, культурна місія, соціальний інститут, культурне поле, соціальні технології.

Е. Ю. Павлова, д-р філос. наук, проф.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
ул. Владимирская, 60, г. Киев, 03022, Украина

КУЛЬТУРНАЯ МИССИЯ КЛАССИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Статья посвящена анализу исторической динамики университета и классификации его культурных типов. Основное внимание уделяется классической модели университета и ее трансформациям. Университет рассматривается как социальная технология, основанная на новом образце антропологической модели и дисциплинарных практиках, которые представляют собой производство габитуса в эпоху Модерна. Этот культурно-исторический период характеризуется тем, что социальный контроль осуществляется не через личное принуждение, а "прохождением через институты". Высшее учебное заведение в эпоху Модерна является наиболее последовательным воплощением идеи социального института как посредника между духовным и материальным производством. Высокая культура в этом контексте осуществляется на основе универсального культа разума. Формирование культа универсального разума и самодостаточного субъекта является основной задачей классического университета и его культурной миссией.

Ключевые слова: университет, классическая модель университета, культурная миссия, социальный институт, культурное поле, социальные технологии.

УДК 130.2

В. І. Панченко, д-р філософ. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна
valentina.panchenko@gmail.com

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА КУЛЬТУРНИХ РЕСУРСІВ

Стаття присвячена дослідженню зростаючої ролі експертного знання в процесі трансформації культури і соціальних відносин у сучасних умовах. Підкреслюється значимість і особливості культурологічної експертизи соціальних проблем, яка виступає як універсальна експертиза в проектній діяльності. В умовах переходу від індустріальної до постіндустріальної економіки культурологічна експертиза стає інструментом запровадження креативної економіки. Зокрема, мова йде про використання культурних ресурсів міст і регіонів України у створенні іміджу для залучення інвестицій та визначення спрямованості перспективного розвитку.

Ключові слова: культурний проект, культурологічна експертиза, культурна політика, експертна оцінка, креативна економіка, культурні ресурси, урбаністична політика.

Постановка проблеми. Сучасний стан соціокультурних трансформацій в Україні породжує в якості важливого інструментарію задля принципових змін потребу в експертизі, аналізі та оцінці тих або інших об'єктів соціокультурної реальності, які позначають особливості її функціонування та можливі (проектні) моделі трансформації і перспективні напрямки розвитку.

Знаменним є те, що потреба в експертизі є логічним результатом наукової революції, яка не тільки визначила напрям науково-технічного прогресу модерної цивілізації, а й принципово змінила статус знання щодо соціальних і культурних реалій, що дозволили суспільству перейти від створення "утопій" як образу бажаного майбутнього, його критики як

REFERENCES/ СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kant I. The Conflict of the Faculties [Electronic resource] / I. Kant. – Retrieved from: <http://la.utexas.edu/users/hcleaver/330T/350kPEEKantConflictFacNarrow.pdf>
2. Meyer J., Rowan B. Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony / J. Meyer, B. Rowan // *The American Journal of Sociology*. – 1977. – № 83 (2). – P. 340–363.
3. Williams R. *Keywords: a Vocabulary of Culture and Society*. New York: Oxford University Press, 1983. – P. 168–169.

REFERENCES (APA)

1. Kant, I. (2002). *The Conflict of the Faculties*. Retrieved from <http://la.utexas.edu/users/hcleaver/330T/350kPEEKantConflictFacNarrow.pdf>
2. Meyer, J. W., Rowan B. (1977). Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony. *The American Journal of Sociology*, 83 (2), 340–363.
3. Williams, R. (1983). *Keywords: a Vocabulary of Culture and Society*. New York, Oxford University Press, 168–169.

Надійшла до редколегії 31.10.17

"антиутопій", та сформувати наукове підґрунтя проєктної та експертної діяльності в галузі гуманітарних та суспільних наук.

Аналіз досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації щодо збільшення ролі експертного знання в процесах модернізації культури пов'язані з поглибленням диференціації та спеціалізації різноманітних соціальних інститутів. Саме така постановка проблеми присутня в працях П. Бергера, Г. Іванова, Т. Лукмана, Ч. Лендрі, Н. Ніконової, Л. Нікіфорові, А. Скотта та ін.

Метою статті є аналіз ролі культурологічного знання й культурологічної експертизи в оцінці культурних ресурсів у процесі проектування та розвитку сучасної креативної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Спеціалізоване знання здобувається через спеціалізовану освіту та професійний досвід, які базуються на спеціалізованій теорії. Експертне знання відрізняється від повсякденного знання та досвіду, і саме воно забезпечує можливість оцінки та прийняття проектних рішень щодо спеціалізованих об'єктів соціальної реальності: "Вони (експерти – В.П.) виступають не тільки як експерти в тій або іншій галузі соціального запасу знань, а вимагають усієї повноти повноважень, що розповсюджуються на цей запас знань при всій його цілісності. Вони виявляються універсальними експертами в прямому значенні слова. Це не означає, що вони претендують на знання всього. Скоріше вони претендують на знання кінцевого змісту того, що всі знають і роблять" [1, с. 191].

Серед найвагоміших проблем, що постали перед українським суспільством та насамперед його економікою, – дати новий імпульс розвитку динаміки міст та українській урбаністичній системі в перехідний період від індустріальної до постіндустріальної економіки. Фундаментальні зміни, що відбуваються на всіх рівнях життя міста, вимагають принципово нових підходів до питань прогнозування, планування та засобів їх реалізації через усвідомлення потенціалу міста як культурного осередку, що склався протягом його історичного існування. Саме культурологічна експертиза, яка має передувати будь-якому міському проекту, має стати на чолі цього процесу.

Поняття "проект" з науково-технічної та архітектурно-будівельної сфери проникло в усі галузі діяльності людини. Створення проекту в минулому було пов'язано з необхідністю вирішувати поставлені завдання, спираючись на визначені параметри: технічні, технологічні, з використанням нормативних документів. У цьому випадку проект ставав вже закінченим документом (проектною документацією), що передбачав його обов'язкову реалізацію.

Сьогодні проектування стосується майже всіх видів діяльності людей, але створення проекту зовсім не означає його реалізацію. Більше того, вибір того чи іншого проекту передбачає конкурсні засади. Тотальність проектування всіх сфер діяльності гостро поставила питання необхідності проведення експертизи різних проектів-ідей, насамперед на їх початковій стадії. Ця сфера експертної діяльності в певній кількості існувала і раніше й була пов'язана з проведенням різних конкурсів. У наш час грантова, конкурсна й тендерна діяльність набула провідного характеру, що викликало зміну принципів і можливостей експертної оцінки таких проектів.

В експертизі інноваційних проектів необхідні, головним чином, визначення та обмеження об'єктів експертизи, які включають в себе оцінку майбутніх результатів та наслідків проектів, що підлягають експертній оцінці. Як правило, якщо і виникають певні труднощі, то вони носять технічний характер. У той же час робота експерта стає проблематичною саме в ситуації інноваційних перетворень, коли самі об'єкти і критерії експертизи виявляються максимально невизначеними.

Експертні оцінки процесів і явищ, що не піддаються безпосередньому виміру, будуються на судженнях спеціалістів. Застосування експертних оцінок передбачає врахування суб'єктивної реальності таких феноменів, як: громадська думка, цінності, норми, інтереси, можливість відобразити їх у певних кількісних вимірах. Саме тому виникає закономірне питання щодо можливості використання під час експертизи аксіологічних (ціннісних) параметрів, які впливають в кінцевому рахунку на міру відповідальності експерта.

Для експертизи інноваційних проектів спеціалісти виділяють наступні критерії [5, с. 237–238]:

- Загальні критерії, тобто ті, що дозволяють оцінити значимість запропонованого проекту з точки зору основних тенденцій щодо об'єкту проектування;

- Спеціальні критерії, тобто ті, що дозволяють оцінити компетентність автора і змістовність проекту з точки зору його повноти, відповідності нормативним та понятійним вимогам;

- Приватні критерії – такі, що дозволяють оцінити ступінь обґрунтованості проекту з точки зору можливостей його втілення та життєздатності.

Саме такі особливості соціокультурних проектів і необхідність їх оцінки на стадії створення проекту та проходження конкурсного відбору вимагають культурологічної експертизи.

По завершенню підтриманого проекту здійснюється ще один експертний висновок, який передбачає оцінку реалізації проекту, визначеного в конкурсній заявці; опис специфіки реалізації проекту (сильні та слабкі сторони), проблем та ускладнень в реалізації проекту; оцінку роботи проектною командою, резонанс проекту через аудиторії, ЗМІ, владу; подальші перспективи проекту; рекомендації керівнику проекту.

Успіх реалізації соціокультурних проектів безпосередньо впливає на розвиток території, її долю та культурну ідентичність, яка б не суперечила історичній традиції і в той же час створювала новий імідж, спрямований на підвищення її інвестиційної привабливості. Такий підхід до формування соціокультурного проекту відображає тісний взаємозв'язок економіки, управління та культури в процесі конструювання та просування нового іміджу культурного об'єкта – території, міста, історичного комплексу тощо. Культурологічну експертизу в такому випадку слід вважати частиною проектною діяльності, необхідної для обґрунтування цілей і методів виконання проектів, розробки конкретних пропозицій. "Експертиза виникає і стає необхідною тоді, коли майбутнє не відтворює минуле. Звідси впливають як принципів обмеження експертизи, так і її методологія – творче конструювання сценаріїв розвитку множини детермінованих процесів і подій, своєрідна діяльність з виробництва прогнозів, яка включає в себе не тільки точну оцінку впливу тих або інших факторів та їх можливих взаємодій між собою, але й розуміння того, які власне фактори вимагають врахування" [4, с. 6].

Експертизу в найбільш загальному вигляді можна визначити як пояснення питання, яке не має очевидної відповіді, спираючись на думку спеціалістів у цьому питанні або експертів. Експертні методи слід використовувати тоді, коли відсутні готові рішення та коли необхідна інформація не може бути здобута відомими інструментальними методами.

Будь-яка експертиза є соціальною технологією, що характеризується низкою специфічних особливостей. Насамперед за своєю родовою ознакою, за технологічним змістом, експертиза – це дослідження, дослідження соціально значимих проблем. По-друге, це дослідження здійснюється на замовлення інстанцій, які приймають рішення, використовуючи під час його розробки висновки експертів. По-третє, дослідження проводиться незалежними компетентними спеціалістами, які окрім використання спеціальних методів спираються на свою професійну інтуїцію. Результатом експертизи є відповідний експертний висновок, який має засадниче значення для прийняття рішення відповідними інстанціями. І, нарешті, експертний висновок містить факти, коментарі та пояснення, що носять доказовий характер, де аргументація повинна бути раціонально визначена та викладена в доступній спільноті формі.

Будь-який проект оцінюється з точки зору його ефективності. Культурологічна експертиза пов'язана, перш за все, з ефективністю передбачуваних цілей,

тобто доцільністю запланованої та здійснюваної діяльності, її виправданим широким соціокультурним контекстом суспільного життя, оцінкою проектів розвитку культури в ім'я благополуччя людей.

Вихід культурології в сферу експертної діяльності є необхідним етапом розвитку науки й підвищення ролі та економічного потенціалу культури [5, с. 68–80]. Адже саме в наш час культура є важливим чинником розвитку нових видів економічної діяльності. Для багатьох країн із значним культурним капіталом і суттєвим потенціалом економічного зростання культурологічна експертиза як соціально визнана та інституціалізована практика консультування стає важливою в умовах формування проектної стадії прийняття вагомих соціальних та економічних рішень, конструювання новітніх соціальних та культурних практик, формування довіри до культурологічного погляду на світ.

Важливим вектором розширення культурологічної експертизи є здатність використання культурологічного знання для оцінки соціальної виправданості та соціальної доцільності будь-яких форм та видів діяльності людини в сучасному суспільстві. Адже культурологічне знання формує ціннісний підхід і практичну оцінку будь-якої людської діяльності, виходячи не тільки з критеріїв технократично цілерациональної успішності, але з урахуванням співмірності процесу та результату ціннісно-змістовним вимірам буття людини в сучасному світі.

Реальна потреба знань щодо культурних факторів та культурного потенціалу соціальних трансформацій, поява нових видів соціокультурних практик, постійне розширення соціальних запитів на практично корисні аналітичні матеріали й розробки, які побудовані на знаннях про закономірності та механізми регулювання соціокультурних процесів, – все це стало каталізатором становлення культурологічної експертизи, яка в той же час є полем безпосередньої апробації її можливостей та обмежень.

Аналізуючи структури, що залучені в процес підготовки та прийняття владних рішень, необхідно враховувати також і роль наукового співтовариства та наукових структур. Адже в сучасному світі жодне політичне або владне рішення не приймається без врахування об'єктивного наукового знання та рекомендації науки. Зрозуміло, що ці знання або рекомендації не визначають повністю рішення влади, яка враховує поряд з цими рекомендаціями також і іншу інформацію, долучаючи і наявні ресурси, і можливість інвестицій, і громадську думку.

Отже, наукові знання сьогодні необхідні всім учасникам прийняття важливих рішень: владі, громадським об'єднанням, іншим інстанціям в цьому ланцюгу здійснення проектного плану. Точніше кажучи, необхідні не самі по собі знання, а ті рекомендації, прогнози або застереження, які можуть запропонувати вчені в тих або інших випадках. У той же час у організацій або інших суб'єктів прийняття рішень або авторів майбутніх проектів можуть бути різні цілі використання наукового знання як експертних оцінок.

Це може бути як бажання мати об'єктивну інформацію у вигляді наукових рекомендацій, так і бажання легітимізувати вже прийняте рішення, посилаючись на наукову експертизу. Потреба здобути публічну підтримку першого проекту стимулює залучити на свою сторону авторитет наукової експертизи, але так само можливо поставити під сумнів запропонований проект та домогтися його відміни або й дискредитації за рахунок апелювання до думки експертів.

Ці обставини піднімають рівень відповідальності експертів при виконанні експертної оцінки, в тому числі враховуючи природу та особливості замовників. Адже між власне

науковою та експертною діяльністю існує суттєва відмінність. Якщо завдання науковця – дослідити явище і запропонувати гіпотезу для його тлумачення, враховуючи всі можливі варіації, то завдання експерта в процесі створення певного соціокультурного проекту – обмежити діапазон можливого рішення, враховуючи надзавдання проекту та забезпечуючи найбільш оптимальний та ефективний вибір суб'єкта прийняття рішення.

У зв'язку з цим постає питання про незалежність експерта. У наш час існують різні форми організації експертної діяльності. У класичному вигляді експертів залучають лише власне до процедури експертизи, для того щоб оцінити можливі наслідки проектів тих чи інших владних рішень. Найбільш ефективним у таких випадках є залучення експертизи на стадії підготовки рішення, хоча частіше ми спостерігаємо намагання звернутися до її послуг для оцінки результатів реалізації прийнятих владних рішень.

Іншим варіантом, що набув широкого розповсюдження, є постійно діючі експертні ради, склад яких затверджується тим або іншим владним органом або ж особою. Основним завданням таких рад є проведення експертизи проектів за завданням керівництва експертної ради. Дуже часто така організаційна експертна робота використовується для легітимації запропонованих владними органами проектів. Саме в цьому полягає загроза того, що аналітичні структури, створені в межах органів державної влади, виявляються менш ефективними, аніж відносно незалежні аналітичні центри, незважаючи на те, що в них можуть працювати висококваліфіковані експерти.

Здійснення культурологічної експертизи в соціокультурному проектуванні є необхідним, адже мова йде про певну конкуренцію міст і територій, а не країн, де цінність локального набуває свого оформлення в терміні "глокалізація". У ситуації обмеженості ресурсів регіони намагаються найбільш ефективно використовувати в тому числі й іміджеві практики в якості фактора, що набуває особливого впливу на формування привабливості міста для потенційних інвесторів, туристів, мешканців – усіх тих, хто здійснює свій внесок у його розвиток.

У культурології роль культурологічної експертизи у розробці іміджевих стратегій регіону вже має певні напрацювання [2; 3; 6, с. 132–136], адже унікальність іміджу полягає в тому, що він є креативною технологією, інструментарієм, що демонструє взаємозалежність економіки, управління та культури.

На зустрічі мерів європейських міст, що проходила в Лондоні у 2004 р., було визнано, що елементи, які визначають успіх міста, полягають в наступному: "знати, куди прямує ваше місто". Йдеться про культурні ресурси, завдяки яким кожне місто може мати свою унікальну нішу. При цьому мова не йде тільки про матеріальні культурні ресурси, але – й про ті, що проявляються у символах, у видах діяльності, в асортименті місцевої промисловості та ремісничої продукції, у спортивних, рекреаційних, освітніх та інших традиційних для міста сферах діяльності. У свою чергу, культурні ресурси міста можуть бути віднайдені в його історичній, індустріальній або художній спадщині, а саме в таких активах, як: архітектура та міський ландшафт, міські традиції суспільного життя, фестивалі, ритуали, історії. Будь-яка з цих форм культурної діяльності може бути переосмислена та налаштована на виробництво нових товарів і послуг.

Слід зазначити, що образ та імідж міста – не тотожні поняття. Образ є природним продуктом сприйняття об'єкта, він формується на рівні повсякденної свідомості та укорінюється в повсякденній комунікації, що втілюється не тільки в побутовій поведінці та дискурсі, але й в можливому художньому досвіді щодо конкретного об'єкта.

Імідж є конструктом, створеним цілеспрямовано; він має оціночне та мотиваційне навантаження, репрезентує бажане бачення міста та відношення до нього. Успішно створений імідж утримує у згорнутому вигляді певний соціальний досвід і здатний перетворити ідею, місію міста з "моделі" в програму діяльності.

Звернення експертів до культурологічної складової іміджу означає застосування його розробки та актуалізацію культурологічного підходу, відповідно до якого імідж розглядається як феномен інформаційної реальності епохи постмодернізму і втілює її провідні культурні характеристики: акцент на процесах семіотизації, комунікації та візуалізації. Найважливіше завдання експерта – підкреслення актуальності, значимості практик створення бренду території для сучасної спільноти в цілому і муніципальної влади зокрема, виявлення їх символічного капіталу і пошук механізмів та моделей його просування. Експертний висновок у такому випадку має бути однозначним – конкурентоспроможність міста безпосередньо пов'язана з цілеспрямовано сконструйованим та медійно трансльованим образом. Адаже в умовах обмеженості ресурсів позитивний імідж регіону дозволяє вирішувати багато проблем через інформаційно-комунікативних посередників, не звертаючись на початковому етапі до значних капіталовкладень.

Своєрідність і ефективність культурологічної експертизи полягає в необхідності враховувати всеохоплюючий характер культури, аналізувати її владні механізми, а також специфіку сучасного етапу розвитку. Отже, важливим завданням експертизи є співвідношення існуючого та бажаного образу міста з його культурним потенціалом. Це найбільш складний та трудомісткий етап в розробці іміджу. Система іміджевих характеристик повинна формуватися в залежності від поставлених цілей соціально-економічного та культурного розвитку міста і бути присутньою в концепціях його розвитку.

Після того як імідж розроблений та визначено механізм його просування, необхідно проводити прискіпливий моніторинг через канали зворотного зв'язку та процеси комунікації, побудовані на іміджевих стратегіях, культурних практиках, передбачених загальним проектом розвитку міста чи території. Саме на підставі такого моніторингу можливо відслідковувати зміни, вивчати вплив ціннісних складових іміджу на поведінку влади, містян, на збільшення інвестицій та формування місцевої регіональної ідентичності високого культурного ґатунку, що стимулює спільноту до перетворень.

Значний практичний досвід з культурологічної експертизи та проектування розвитку європейських міст представлений в книзі Чарльза Лендрі "Креативне місто". Автор є відомим практиком і пропагандистом змін в міському соціокультурному проектуванні, які дозволили економічну та соціальну трансформацію урбаністичного середовища поставити на службу і зробити джерелом розвитку. Проте такий шлях можливий лише за умови визначеного рішення, але не детерміністського, а креативного планування, в якому задіяні експерти-проектувальники, що спираються на сміливі суспільні ініціативи, ризиковані приватні інвестиції щодо взаємопов'язаних комерційних та суспільно-корисних проектів.

Висновок. Головним фактором, що дозволяє відповідно реагувати на зміни, стало усвідомлення проблем культури, яка створює і виражає цінності та формує ідентичність. Визначення культурної перспективи стає важливим для успішного міського планування, а визнання неможливості

індивідуального формування нового образу міста дозволить об'єднати різні наукові знання, міські та соціальні інститути з підходами, що властиві економічному сектору – державному та приватному. Для цього необхідно стимулювати розвиток нових форм співробітництва, адже лише міжвідомча кооперація та корпоративна робота міської влади дозволяють повністю використати міський потенціал.

Відокремлені сфери міського планування, економічної, соціальної, освітньої та культурної політики ще не зовсім розуміють одна одну, щоб сформувати загальну мету та алгоритм діяльності. Успішна урбаністична політика і менеджмент вимагають більшої уваги до питань культури та тих підходів, що носять творчий і синергетичний характер та опираються на людський ресурс. Успіх міського розвитку залежить від позитивної трансформації мислення політиків та міських реформаторів.

Як свідчить вже існуючий досвід, люди та організації, які забезпечили успішний розвиток своїх міст, володіють широким кругозором та готовністю до ризику, мають здатність зосередитись на довготривалих перспективах та чітко розуміння стратегії – з опорою на місцеву специфіку – знаходити сильні сторони в наявних недоліках, бажано слухати і вчитися. Саме такі риси забезпечують креативні якості людям, проектам, організаціям і нарешті містам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности / П. Бергер, Т. Лукман [пер. с англ. Е. Руткевич]. – М.: "Медиум", 1995. – 320 с.
2. Иванова Г. В., Леонтьев Д. А. От экспертного знания к экспертной деятельности / Г. В. Иванова, Д. А. Леонтьев // Экспертиза в социокультурном мире: от знания к деятельности [Под ред. Г. В. Ивановой, Д. А. Леонтьева]. – М.: Смысл, 2006. – С. 72–78.
3. Никифорова Л. В. Экспертные возможности культурологи / Л. В. Никифорова // Культурология: фундаментальные основания прикладных исследований [Под ред. И. М. Быховской]. – М.: Смысл, 2010. – С. 68–80.
4. Никонова А. А. От экспертизы культурного наследия к экспертизе культурных проектов / А. А. Никонова // Философия и культурология в современной экспертной деятельности. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2011. – С. 233–242.
5. Левитская И. В. Культурологическая экспертиза разработки имиджевых стратегий региона / И. В. Левитская // Роль культурологии в современном мире. – СПб.: Изд-во Русской христианской гуманитарной академии, 2011. – С. 332–336.
6. Landry C. The creative city: a toolkit for urban innovators / C. Landry. – UK: Comedia, 2000. – 302 p.
7. Scott A. The cultural economy of cities / A. Scott // International journal of urban and regional research, Volume 21, Issue 2. – 1997. – P. 323–329.

REFERENCES

1. Berger, P. L., Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality. A Treatise on sociology of Knowledge*. Moscow, Medium (In Russian).
2. Ivanova, G. V., Leon't'ev D. A. (2006). Ot jekspertnogo znanija k jekspertnoj dejatel'nosti [From expert knowledge to expert activity]. In *Jekspertiza v sociokul'turnom mire: ot znanija k dejatel'nosti*. Moscow, Smysl, 72–78.
3. Nikiforova, L. V. (2010). Jekspertnye vozmozhnosti kul'turologii [Expert opportunities of cultural studies]. In *Kul'turologija: fundamental'nye osnovanija prikladnyh issledovanij*. Moscow, Smysl, 68–80.
4. Nikonova, A. A. (2011). Ot jekspertizy kul'turnogo nasledija k jekspertize kul'turnyh proektov [From the assessment of cultural heritage to the expertise of cultural projects]. In *Filosofija i kul'turologija v sovremennoj jekspertnoj dejatel'nosti*. 233–242.
5. Levitskaja I. V. (2011). Kul'turologicheskaja jekspertiza razrabotki imidzhevych strategij regiona [Cultural expertise for the development of image strategies of the region]. In *Rol' kul'turologii v sovremennom mire*. Sankt-Peterburg Izd-vo Russkoj hristianskoj gumanitarnoj akademii, 332–336.
6. Landry, C. (2000). *The creative city: a toolkit for urban innovators*. UK, Comedia.
7. Scott, A. (1997). The cultural economy of cities. *International journal of urban and regional research*, 21 (2), 323–329.

Надійшла до редколегії 26.10.17

В. И. Панченко, д-р философ. наук, проф.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
ул. Владимирская, 60, г. Киев, 01033, Украина

КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ ЭКСПЕРТИЗА КУЛЬТУРНЫХ РЕСУРСОВ

Статья посвящена исследованию растущей роли экспертного знания в процессе трансформации культуры и социальных отношений в современных условиях. Подчеркивается значимость и особенность культурологической экспертизы социальных проблем, которая выступает как универсальная экспертиза в проектной деятельности. В условиях перехода от индустриальной к постиндустриальной экономике культурологическая экспертиза становится инструментом внедрения креативной экономики. В частности, речь идет об использовании культурных ресурсов городов и регионов Украины в создании имиджа для привлечения инвестиций и определения направленности перспективного развития.

Ключевые слова: культурный проект, культурологическая экспертиза, культурная политика, экспертная оценка, креативная экономика, культурные ресурсы, урбанистическая политика.

V. I. Panchenko, Doctor of Philosophical Science, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
60, Volodymyrska Street, Kyiv, 01033, Ukraine

CULTURAL EXPERTISE OF CULTURE RESOURCES

The article studies cultural expertise, importance of which grows within conditions of social and cultural transformations in modern society. It is underlines the features of cultural expertise for the analysis and solution of social problems. Cultural expertise is the basis for different projects: cultural, urban, artistic. Cultural studies mean cumulative knowledge for the expert knowledge.

Expert assessments of processes and objects, which cannot be calculated, are based on their own judgments. Cultural expertise includes analysis of social reality: values, public opinion, interests, traditions and rules. All this must be expressed in quantitative terms. The question of the appropriateness for using axiological parameters is still open.

It is stressed that the cultural expertise is important on different stages of the project making activity: planning, support, implementation, evaluation of its effectiveness. At the national level decision-making procedure should include the recommendations of academic experts for the objective information and understanding the results that will be achieved in the future. The procedure of cultural expertise legitimizes state decisions for the society.

Cultural resources of cities and regions are assets for creative economy implementation. Cultural expertise of culture resources is a main component in the process of this realization on the national level. Cultural, educational and regional policies in Ukraine should consider cultural studies knowledge as basic for cultural expertise, which can be seen as an instrument in the context of social reality. An important task of the cultural expertise is the correlation between existing and desired image of the city with its cultural potential. The image is constructed purposefully; it represents the desired vision of the city and social relation to it. The successfully created image is capable to transform the idea and the mission of the city from the "model" to the program of activities.

Keywords: cultural project, cultural expertise, cultural policy, expert evaluation, creative economy, cultural resources, urban policy.

УДК 130.2:008

А. А. Семененко, канд. філос. наук, ст. викладач
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
вул. Вознесенський узвіз, 20, м. Київ, 04053, Україна
semlika71@gmail.com

НОВІТНІ КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ У ФОРМОТВОРЧИХ ІНДУСТРИЯХ СУЧАСНОСТІ

У статті здійснений аналіз актуальних формотворчих тенденцій з точки зору їх зв'язку з новітніми культурними практиками, визначеними економічним, технічним та соціальним контекстом культури. Використовуючи оптику культурної антропології та визначені сучасними мислителями домінуючі цивілізаційного руху, досліджено вектори проєктивної активності людства. Показана еволюція мови та цілей предметних практик, означені та охарактеризовані нові архітектурно-дизайнерські стилі (рециклінг-, поп-, еко-, рекреаційний, мушн-, медіа-, мультимедійний, мультисенсорний дизайн тощо). Розмаїття дизайнерських стилів сьогодні багато в чому пояснюється прагненням поєднати розмежовані ходом суспільного прогресу інтенції формотворення – відповідність вимогам й характеру сучасності та збереження онтологічних засад, що забезпечують людині відчуття "дому" та власної індивідуальності. Гармонізувати їх вдається дизайнерським практикам, що реалізують у проєктивності комунікативний, інтерактивний потенціал, залишаючи простори побутування людини живими і людьми.

Ключові слова: культура, культурні практики, просьюмеризм, партисипація, мультимедійний та мультисенсорний дизайн, е-культура, гібридне мистецтво.

Постановка проблеми. Одна з актуальних задач сучасного гуманітарного знання – це осмислення новітніх та традиційних культурних практик, зумовлених бурхливими соціотехнічними перетвореннями. Дослідження характеру та напрямків проєктивної активності, втіленої у предметності (реальній та віртуальній), дає змогу глибше зрозуміти характер цивілізаційних трансформаций, їх зв'язок із сутнісними вимірами людського.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичну базу дослідження складають праці, присвячені загальним характеристикам сучасної культури, З. Баумана, Ж. Бодріяра, Гі Дебора, М. Маклюєна, Х. Ортега-і-Гассета, Р. Сеннета, Е. Тоффлера, Е. Фромма, Т. Хофштеде та ін. Важливим внеском в розуміння характеру актуальних формотворчих індустрій стали дослідження різних аспектів сучасності: ролі інформації – Д. Белл, Дж. Гелбрейт, З. Бжезинський; комунікативної проблематики – Е. Басін, В. Березін, З. Гершкович, Н. Луман та ін.; віртуальності – Ф. Джеймісон, Ж.-Ф. Ліотар, П. Вірільйо, Ж. Дельоз, С. Жижек, М. Хейм, Н. Карпицький, Н. Маньковська, Н. Носов, А. Севальников, С. Хоружий; медійності – В. Беньямін, М. Кастель, Н. Луман, В. Савчук, В. Возчикова, Н. Кириллова. Розгляд архітектурно-дизайнерської діяльності у вимірі соціокультурного буття – Р. Арнхейм, В. Аронов, В. Ганзен, В. Генісаретський, Г. Лола та ін. – закладає основи аналізу її у парадигмі сутнісних вимірів людського світу. Висвітлені у роботах російських філософів В. Бичкова та Н. Маньковської проблеми неklasичної естетики забезпечують осмислення новітніх формотворчих тенденцій новим понятійним дискурсом. Однак поліморфічність культурних форм очікує на подальші теоретичні розвідки, чому й присвячена представлена стаття.

Мета статті. Проаналізувати сучасні культурні практики як чинник новацій формотворчих індустрій, що виявляє механізм переведу культурних кодів у предметні форми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Антропологічні роздуми сучасності знаходяться у напруженому пошуку врівноваженості різних теорій людинознавства, йдучи шляхом активного вивчення конкретики людського світу. Формовияви культури, звичайно, не збігаються з людським життям, але здатні розкрити його смисли та проблемні вузли, адже завжди задають сутнісною константою – мірою людського. В цьому сенсі перспективною для антропологічних пошуків виявляється площина гуманітарного знання, яка, досліджуючи природу людини, розкриває засади світоглядних зрушень, цього горизонту всіх культурних розбудов.

Теоретичні розвідки ХХ ст. означили суттєві трансформації соціокультурного простору і запропонували нові назви доби, що відповідають характеру економічних та соціальних відносин сучасності. Так, сформулювались терміни "суспільство споживання" (Ж. Бодрійяр, Е. Фромм), "постіндустріальне суспільство" (Е. Тоффлер), "суспільство спектаклю" (Гі Дебор), "індивідуалізоване суспільство" (З. Бауман), "повстання мас" (Х. Ортега-і-Гассет), "падіння публічної людини" (Р. Сеннет) тощо. Паралельно досліджувались феномени ринку, реклами, піару, просування товарів та послуг. На певному етапі сформувалась негативна оцінка культури споживання та консьюмеризма (Г. Маркузе, Ж. Бодрійяр). Але паралельно формувалась і більш лояльний погляд на неї, що втілювалось у концепції просьюмеризму і, відповідно, людини-просьюмера. Е. Тоффлер у "Третій хвилі" наполягав на тому, що, незважаючи на негативні характеристики суспільства масового споживання, у другій половині ХХ ст. виникають передумови нових моделей поведінки, коли людина має можливість самостійно налаштувати своє існування у просторі створених для нього об'єктів [10].